СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 249. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 26-го жовтня 1938. No. 249. Jersey City, N. J., Wednesday, October 26, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ВЕЛИКИЙ СОЮЗОВИЙ ЗДВИГ У ПЕРТ АМБОЮ

ПЕРТ АМБОЙ (Ню Джерзі). — У неділю, 23. жовтня, відбувся тут здвиг відділів У. Н. Союзу з Перт Амбою, Картерету, Ню Бронсвіку і Ізеліну при великій участі членів У. Н. Союзу й місцевого громадянства.

Свято відкрив голова Союзового Комітету й головний радний У. Н. Союзу, І. Ваверчак, передаючи в короткій промові програму здвигу та його ціль.

Місцевий хор під управою С. Грабара відспівав гимн У. Н. Союзу і кілька народніх пісень.

Головний секретар У. Н. Союзу, Д. Галичин, говорив про ті цінности, які творять У. Н. Союз, а на яких молоде покоління зможе розбудовувати тут своє політичне й громадянське життя, зазначуючи також, що головно при помочі У. Н. Союзу ми зможемо витворити ту матеріяльну і моральну силу, яка потрапить у рішальному моменті причинитись багато до здійснення слушних домагань Рідного Краю.

Місцевий адвокат, В. Ваверчак, переповів коротко змагання українського народу на рідних землях до волі й своєї держави; коли мова про українську іміграцію в Америці, то, говорив бесідник, вона без У. Н. Союзу і „Свободи" булаб і до сьогодні несвідомою й незорганізованою масою.

О. І. Шуховський передав зібраним Союзовцям привіт від місцевої парохії та побажав успіху в організаційній праці приєднування молоді в ряди У. Н. Союзу. Були також деклямації молоденьких Союзовців про діяльність і працю У. Н. Союзу.

При кінці програми забрав іще слово радний І. Ваверчак і піддав думку, що зогляду на теперішні події на Закарпатті цей Союзовий Здвиг повинен вислати телеграми до держав Англії, Франції, Німеччини й Італії з протестом проти посягань Польщі й Мадярщини загарбати Закарпаття.

Д. Галичин виголосив коротку промову про теперішнє положення нашого народу, а зокрема про ту небезпеку, яка грозить Закарпаттю зо сторони Польщі й Мадярщини. В. Ваверчак відчитав протестаційні телеграми, які зібране громадянство приняло однодушно.

ХАОС У ПЕРШИЙ ДЕНЬ НОВОГО РОБІТНИГОГО ЗАКОНУ.

ВАШИНГТОН. — Адміністратор Елмер Ф. Андрус виголосив на радіо промову на оборону закону про години праці й заплату, представляючи його за новий спосіб усталення американського промислу.

Американська Федерація Праці обіцяла помагати при виконуванні закону. Подібні заяви зложили ґубернатори 10 стейтів.

Деякі підприємства кажуть, що новий закон унеможливляє їм зовсім продукцію. Такі голоси підносяться головно від полудневих промисловців. Власники фабрик для лущення пікенових оріхів закрили фабрики, бо, мовляв, не можуть виконати постанов нового закону про висоту заплати. Закрилися теж деякі фабрики тютюнові, деревні й фабрики одіння. Обчисляють, що коло 80,000 робітників знайшлися нагло без праці внаслідок цього закону.

Телеґрафічне підприємство „Постел Телеґраф Ко." каже, що не діставши від уряду рішення в справі просьби не примінювати закону до післанців телеґрафічних підприємств, воно буде примушене відправити з роботи негайно коло тисячу післанців.

ПРЕЗИДЕНТ ВЕРТАЄТЬСЯ ДО СТОЛИЦІ.

ГАЙД ПАРК. — Президент Рузвелт виїхав спеціяльним поїздом назад до Вашинґтону, щоб занятися справами буджету, військової оборони краю й допомогою для фармерів.

Коли ґазетярі спиталися його, що він думає про думку завести дві ціни на фармерські продукти, президент заявив, що він замало знає про цей плян, щоби про нього інтеліґентно дискутувати.

ФОРД БАЧИТЬ ПОВОРОТ ДО КРАЩОГО БИЗНЕСУ.

ДІРБОРН (Мішиґен). — У своїй розмові з ґазетярами з нагоди виставлення свого автомобільного моделю на 1939 рік Генрі Форд, автомобільний фабрикант, висказався з великим оптимізмом про вигляди бизнесу. І він і його син заявляли, що вони сподіваються поважного зросту попиту на автомобілі.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ЛЕҐІОН НАПАДАЄ НА СЕКРЕТАРКУ ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН. — На переслуханні перед конґресовим комітетом для розсліду неамериканських акцій виступив свідок Рей Нимо, адвокат Американського Леґіону, з обвинуваченнями проти Перкинс, секретарки праці в кабінеті Рузвелта, що вона вживає ріжних правних штучок, щоб не депортувати Гарія Бриджеса, директора Комітету Промислової Орґанізації на побережжі Тихого океану.

ОБВИНУВАЧЕНА ЗА ВБИВСТВО СВОГО БОСА.

34-літня пані Ферн Патриція Дол, секретарка 42-літнього бувшого окружного державного прокуратора, має незадовго станути на суд за вбивство свого бувшого роботодавця. Вона каже, що вбила його в гніві, коли він відвідав свою жінку, хоч пані Дол удержувала його останні два роки.

ВИЛЮДНЕННЯ СІЛ У ФРАНЦІЇ.

Французькі хліборобські орґанізації бють на трівогу з приводу щораз більшого вилюднення французького села. На основі анкети стверджено, що в 13 хліборобських департаментах число населення, що в 1858 р. сягало майже пять мілїонів, упало в 1936 р. до трьох міліонів. На ріллі залишилися лише власники фарм. Рільні французькі робітники масово покидають села та еміґрують до міст. Тому то вилюднення французьких сіл прибирає характер суспільної катастрофи.

ЖАХЛИВА МОТОЦИКЛЕВА КАТАСТРОФА.

Зо Львова до Дрогобича вертався мотоциклем суддя Христоф Дуркалець разом зо своєю дружиною і 17-літнім сином. Мотоцикль з причіпкою їхав зо швидкістю 70 км. на годину. Коло Сокільник хотів суддя виминути куряву пороху і спрямував мотоцикль на ліву сторону шляху. І втому менті зударився мотоцикль із вантажним автом, що їхало до Львова. Сила зудару була тата велика, що суддя, його жінка і син згинули на місці.

ПОЗНАНСЬКІ ТУРИСТИ ПОБИЛИ ҐІМНАЗИЙНОГО УЧНЯ.

Син львівського купця, 18-літній ґімназист Леон Берншайн, вибрався з Жабя в Чорногору на Попа Івана. На верху напала на нього ґрупа 11 туристів з Познанщини, що тяжко його побили. Годину по нападі відвезли непритомного Берншайна до Ворохти, а з Ворохти до львівської лічниці, де лікарі ствердили в побитого потрясення мізку. Стан хорого з кожним днем погіршується.

КРІВАВА БИТВА МІЖ ЦИГАНАМИ.

Біля французької місцевости Клермон Феран дійшло між двома циганськими ватагами до реґулярного бою на кріси та револьвери, підчас якого згинули два цигани, а чотири були тяжко ранені. Кільканацять циганів було легко ранених. Причиною тієї крівавої сутички був спір за місце на табор.

ЗДЕФРАВДУВАВ 25,000 ЗЛ.

В Катовицях арештували 28-літнього М. Фіхнера, бувшого урядовця Комунальної Каси Ощадности, який здефравдував на шкоду тієї інституції 25,000 зл. і виїхав з одною танечницею на Шлеськ. Впродовж кількох тижнів вів Фіхнер зо своєю прятелькою таке гуляще життя, що в хвилині, як його арештували, мав при собі всього 2 зл. Фіхнера відставили до Стрия.

СИН УБИВ СВОЮ МАТІР.

Така жахлива подія трапилася в Чорнолозах коло Рівного. Вбивник називається Владислав Мудраха і є учнем 4 кл. рівенської ґімназії. Він є сином бувшого полковника царської армії. Між його родичами були останньо великі непорозуміння і батько жив з матірю у сепарації. Але матеріяльні обставини батька погіршали і він звернувся до своєї дружини, якій лишив увесь маєток, з просьбою помогти йому. Та Мудрахова відмовила йому помочі. Все те бачив 16-літній син і почав з власних ощадностей помагати батькові. Тоді мати загрозила синові, що перестане його посилати до школи. У відповідь на ці погрози син зачаївся з сокирою в коридорі дому і коли мати вернулася з Рівного, зненацька убив її кількома ударами в голову.

ВІЙСЬКОВЕ ПОВСТАННЯ І МАРШАЛ БЛІХЕР В УКРАЇНІ.

МОСКВА, 6. 10. — В дипльоматичних сферах Москви говорять про причини арештування марш. Бліхера таке:

Минулого місяця перенесли Бліхера з Далекого Сходу до У. С. С Р. Там мав він перебрати командування місцевими військами на час міжнародньої кризи в звязку з Чехословаччиною.

Підчас перебування Бліхера в УССР вибухло там військове повстання.

ҐПУ закинуло Бліхерові, що він сприяв цьому повстанню та навіть спровокував сутички між українськими й московськими частинами.

Бліхера вислали літаком з трьома комісарями ҐПУ на Далекий Схід, але в дорозі наспів з Москви наказ перервати лет у Свердловську та замкнути там Бліхера в домашньому арешті.

ОГИДНИЙ МОРД.

Дня 30. серпня ц. р. на кольонії Нова Україна коло Льондрини (Бразилія) невідомий осібняк замордував в огидний спосіб кольоніста М. Андрущишина родом з Вера Ґварані, який у лютім поселився на згаданій кольонії.

Над ранком критичного дня якийсь осібняк видовбав у стіні отвір. Коли Андрущишин глянув в отвір, одержав сильний удар колом по голові. Дружина його, схопивши дитину, втекла до найближчого одинокого сусіда бразилійця. Коли прибула з ним назад додому, застала Андрущишина неживого, який лежав на землі в калюжі крови.

Поліційно-лікарські оглядини ствердили три рани в голові, підрізане горло, шість ран, завданих ножем у тілі, відрізаний палець і сильно збите кулаками обличчя.

Замордований оставив одну дитину і дружину. Убивник пропав безслідно.

БЕЗНАДІЙНА ЛЮБОВ МАЛЯРКИ.

Румунська преса пише, що на лавці в одному з парків у Букарешті напилась отрути 28-літня малярка Полі Сіміон і померла. Талановита малярка залюбилася в гарнім хлопці, який був моделем до її картини і не хотів бути її коханцем. Доведена до розпуки байдужністю гарного хлопця, малярка отруїлась.

ВДЯЧНИЙ ОСЕЛ.

В місцевості Ґреґлі (Туреччина) одного дня почув тамошній селянин Мустафа Кардан розпучливий вереск осла з недалеких кущів. Кардан побіг негайно в кущі зо своїм псом, великим бульдоґом, і побачив, що в кущах великий вуж атакує осла, який розпучливо перед ним борониться. Бульдоґ кинувся миттю на вужа. Вуж перестав нападати на осла і звернувся проти пса. В однім менті, підчас боротьби, вужеві вдалося обвинутись довкола голови пса і здавалося, що ось-ось вуж задушить собаку. Та в цім менті осел одним хопом зубів розторощив вужеві голову. Тким чином осел виявив собаці свою вдячність за те, що вона вирятувала його від смерти.

НОВИЙ ВОЖД УКРАЇНСЬКИХ НАЦІОНАЛІСТІВ

ЖЕНЕВА. — Секретаріят Проводу Орґанізації Українських Націоналістів подав таку телеграму: „Згідно з волею бл. памяти вождя Евгена Коновальця Провід Українських Націоналістів проголосив головою Проводу і вождом націоналістичного руху полковника Андрія Мельника".

Андрій Мельник родився 1890 р. Служив наперед в Українських Січових Стрільцях, а потім у Січових Стрільцях. В Українській Армії займав ранґу полковника. По закінченні війни скінчив технічні студії і дістав титул інжиніра. Був усе близько націоналістичного руху та відгравав у ньому передову ролю.

Сидів чотири роки (від 1924 до 1928) в польській тюрмі, в якій раз його тяжко побито.

З ДІЯЛЬНОСТИ Д-РА МИШУГИ НА ЛОНДОНСЬКОМУ ҐРУНТІ.

ЛОНДОН. — Кореспондент „Ню Йорк Таймсу" телеґрафічно доносить: „Д-р Лука Мишуга з Джерзі Сити, післаний до Европи українськими орґанізаціями в Злучених Державах Америки, щоби піддержувати акцію незалежности закарпатських українців, чи русинів, нині звертався до британського уряду з проханням вплинути на поляків і мадярів, щоб вони не перешкоджали у внутрішніх справах Закарпатської України через „тероризування населення" та щоб у той спосіб не спинювали східної частини Чехословаччини від виконування її права до самовизначення, яке то право вона дістала разом із судетськими німцями з боку Британії.

„Д-р Мишуга сказав, що польські зусилля, щоб разом з мадярами осягнути спільні кордони, підчинивши Закарпаття під Будапешт, мають причину в цьому, що поляки бояться, що створення української незалежної держави поза Карпатами буде мати вплив і на тих українців, що є в Польщі. Українська меншина в Польщі числить 5,000,000 (?—Ред.).

„Поляки, закидав д-р Мишуга, цензурують українську пресу з ціллю здушити український націоналізм. Зате німці відносяться по приятельськи до українців, яких національні амбіції можуть ослабити Польщу і Росію".

МАДЯРИ СТАВЛЯТЬ СВОЇ ПРОПОЗИЦІЇ.

БУДАПЕШТ. — Відкинувши чеські пропозиції, мадяри поставили свої. Ті пропозиції трохи скромніші від попередніх, та всетаки вони заміщують такі точки: 1) Несхитно мадярські околиці мусять відразу перейти в руки мадярів. 2) Плебісцит у схитних територіях треба відбути найдалі до 30 листопаду. 3) На випадок, як Чехословаччина відкине ті домагання, спільна комісія, зложена з представників Німеччини, Італії і Польщі, повинна вирішити справу. 4) Право „самовизначення" треба дати русинам і словакам.

Мадярський премієр Імреді заявив, що ті умови вже останні і коли їх Чехословаччина не прийме, то Мадярщина „впровадить їх усіми засобами, що стоять до диспозиції нації".

В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ ЗАНЕПОКОЄНННЯ.

ПРАГА. — В цілій Чехословаччині ці мадярські умови викликали занепокоєння. До Праги покликано премієрів Словаччини і Закарпатської України. Уряд Закарпаття видав до своєї армії заклик, щоб вона заховала повну дисципліну, рівновагу духа, та щоби була готова виконати великий обовязок.

ЗАКАРПАТТЯ ЗАКИДАЄ МАДЯРАМ БОМБУВАННЯ.

ЖЕНЕВА. — Чехословацька делеґація до Ліґи Націй закинула мадярам, що недавно мадярські літаки їздили понад Закарпаттям і кидали бомби, а також розкидали заклики до повстання. Мадярські терористи далі бушують по Закарпатті і стараються викликати заколот. Вони напали на залізничу стацію в Боржаві і стримали поїзди. Притім убили одного кондуктора. Коли надійшла українська жандармерія, з нею вивязалася боротьба, в якій згинув один український жандарм і підстаршина жандармерії. Недалеко Берегова зловлено 200 мадярських терористів. Серед них були два кадети. Всі вони признались, що походять з Мадярщини.

ПОЛЬЩА ЗАПЕРЕЧУЄ.

ВАРШАВА. — Польський уряд заперечив, начебто він обіцяв мадярам збройну піддержку в поході на Закарпаття. Польща старається цю справу розвязати мирним шляхом.

АРЕШТИ В МІНІСТЕРСТВІ ЗАКОРДОННИХ СПРАВ У МОСКВІ.

МОСКВА. — Аґенти ҐПУ арештували двох високих урядовців у міністерстві закордонних справ Совєтів. Притім вони в цілім департаменті перевели трус. Сподіваються дальших арештів. Дальша доля комісара Літвінова невідома. Йому теж грозить арешт.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА КУЛІСАМИ БОРОТЬБИ ЗА ЗАКАРПАТТЯ

Львівський щоденник „Діло" подав з приводу боротьби за Закарпаття такі пояснення:

„До українського, чейже безперечно словянського Закарпаття зголосила свої претенсії монґоло-фінська Мадярщина. Цього вимагає ревіндикаційний інтерес мадярської держави і цього домагаються також численні польські пресові орґани з огляду на бажану спільну мадярсько-польську границю, бо — як пише „Ґазета Польска" — „поворот Підкарпатської Руси до Мадярщини є справою зміцнення оборонного потенціялу Польщі на випадок війни".

„Отже польське становище в цій справі Закарпатської України покривається з ревіндикаційними претенсіями Мадярщини. Мабуть не зовсім таке в подробицях становище Італії. Закордонна і також польська преса нотує чутки з Риму про те, що Італія бажалаб собі поділу українського Закарпаття на три частини, а саме між Мадярщину, Польщу та Румунію. Італійська преса знайшла вже навіть 40,000 румунів „у Східнім крайчику Підкарпатської Руси", яких воля, мовляв, мусить бути пошанована через прилучення до Румунії. Закарпатські українські гуцули з Ясіня й околиці малиб собою заплатити згоду Румунії на парцеляцію Закарпаття".

„Діло" далі підносить, що німецька преса в цій справі не проявляє згідности. Коли католицькі орґани домагаються злуки Закарпаття з Мадярщиною, то орґан Ґерінґа виступає проти цього пляну, домагаючися для Словаччини та Закарпаття незалежности, а провідний орґан націонал-соціялістичної преси заявляється за національне самовизначення Закарпаття. „Діло" подає „несправджені чутки", що „офіціяльна Німеччина радо бачилаб самостійну словацько-українську федеративну державу".

„Ню Йорк Пост" приніс у суботу статтю свого заграничного редактора Людвіґа Льоре, котрий добачує в політиці Польщі супроти Закарпаття страх, що Німеччина плянує зробити з Закарпаття завязок незалежної України, а галицькі українці можуть легко пристати на цей плян. На думку Льора, Польща має повну слушність, що створення такого автономного стейту під німецькою опікою скоро поклалоб кінець незалежності самої Польщі. На доказ, що українці під Польщею можуть справді стати такими небезпечними для Польщі, він наводить факти недавніх заворушень в українських містах під Польщею та домагання українців під Польщею створити українську національну раду. Про такі домагання в Америці ще нічого не звісно; звісно лише, що д-р Дмитро Левицький, один з чільних членів УНДО, виступив у „Ділі" з проєктом створення сильного національного проводу через вибір міжпартійної Національної Ради для одноцільного ведення українських справ.

ЗАКАРПАТТЯ І ЩО ДАЛЬШЕ?

Справа Закарпатської України ще й досі не вияснена. Чехи нарешті надали тій нашій країні автономію з власним урядом. Побачимо, що дальше з того вийде і як розвинуться взагалі події в звязку з частинним поділом чеської держави...

На цім місці хочу звернути увагу на що інше: на відношення до справи Закарпаття польської преси.

Отже, що, наприклад, польська націонал-демократична преса стала на непримирнім становищі щодо автономної Закарпатської України, це можна було передбачити. Що таке саме становище до тої справи зайняла і преса в роді краківського „Ілюстр. Курєра", теж не дивота. Але ось є, наприклад, польська преса, яка, стоячи на точці безвідкличної приналежности Галичини й Західньої Волині до польської держави, рівночасно дуже інтензивно кокетувала наддніпрянських українців. Ця преса, наприклад „Бюлетин Польско-український", „Політика" (Бохенських) і інші в кожній статті, присвяченій українській справі, все розводилися про те, що вона гарячо співчуває наддніпрянцям і що постулятом їх заграничної політики є незалежна українська держава над Дніпром (крім Галичини й Волині). Поволі, коли ту пресу змушували висловитися трохи виразніше, як вони собі ту Україну уявляють, то вони від самостійности переходили до „федерації", причім і Крим уважали не за інтеґральну частину тої України, якої самостійности нібито вони є прихильники. Але останні точки над „і" в їх „українофільській" програмі поставила власне справа Закарпатської України.

Ледве ця справа сплила на сцену міжнародньої політики, як усі оті „Політики" й інші, нібито наші „приятелі", отверто і ясно заявили, що вони жадають, щоб Закарпаття відійшло до Мадярщини та щоб у ніякім разі там не повстав ніякий зародок самостійної чи автономної України. „Ми проти автономної закарпатської Руси! Ми не допустимо, щоб автономний український клин утворився на нашій південній границі! Закарпатська Русь не сміє дістати автономію!" і т. п. Такі були голоси цієї нібито прихильної до нас польської преси... Не входимо в суть справи: Але ці і подібні голоси кидають виразне і недвозначне світло на цілу „українофільську" писанину тих часописів. Ці і їм подібні голоси відслонюють таємницю, якою вони обгортали досі свою програму щодо самостійної України за Збручем. Бо ясно, як день, що коли ті часописи не можуть стерпіти, щоб обік них повстала маленька, навіть не самостійна, а лиш автономна українська країна, то чиж можуть вони стерпіти, щоб обік них повстала велика простором і людністю самостійна українська держава над Дніпром?! Очевидно, що ні! Очевидно, що колиб заносилося на створення такої держави з Києвом як столицею, хочби в границях теперішньої УССР, то не тільки „ендецька" і взагалі шовіністична польська опінія повстала би проти тої держави, а й та, яку репрезентують оті Бохенські, „Бюлетини" й інші нібито „прихильники" самостійної Наддніпрянщини. Не підлягає сумнівові, що ці нібито наші „прихильники" таксамо завзято поборювалиб створення такої держави, в пресі і в дипльоматії, як і створення автономної Закарпатської України.

Ось про це нам треба памятати! Про це мусять памятати і наші католики, і „Діло" і преса Палієва, що творить бльок з ними. В рішальнім моменті всі наші „прихильники" напевно підуть з Росією, з Мадярщиною, з ким хочете, щоб лише не дати над Дніпром повстати самодержавній Україні.

Про це не треба забувати й мусимо бути вдячні нашим закарпатцям, що їх справа, яка нагло виринула в европейській політиці, дала нам змогу побачити обличчя наших „приятелів" без маски; побачити, як вони заховуватимуться в справі далеко важнішій.

СИТУАЦІЯ НА ЗАКАРПАТТІ

Ми дістали з Ужгороду з дати 29. вересня ц. р. велику кореспонденцію від знаного нам громадянина, що нераз до нас дописував. Допису нині не можемо вже використати через те, що його дані в більшості перестарілі. Зазначимо тільки, що за словами нашого дописувача **мобілізація на терені Закарпаття відбувалася всюди спокійно та без ніяких перипетій,** потвердження чого знаходимо зрештою і в „Новій Свободі". **Про якінебудь бунти ополченців, тимбільше про якісь бої і барикади в Ужгороді нікому там і не снилося. Таксамо не було ніяких арештовань серед українців.**

Окремо розправляється наш дописувач з тими вигадками про збольшевичення закарпатського населення, що їх розсівають по світі ті, котрим такі вигадки потрібні. Навпаки, **большевицькі впливи на Закарпатті,** колись справді сильні, змаліли значно вже перед кількома роками, а в останньому часі вони **просто ніякі.** Населення Закарпаття у своїй масі разом зо своєю інтеліґенцією стануло **під національними, а не інтернаціональними прапорами.**

Щодо Української Національної Ради, то вона займає становище згідне з рішенням з 8. травня 1919 року, про прилучення Закарпаття до ЧСР, себто обстоює **широку територіяльну автономію всіх українських земель у межах ЧСР.**

Наш дописувач подає теж вістку про те, що в компетентних кругах дозріває справа **Українського Леґіону на Закарпатті.** Якщо прийде дозвіл на створення такого Леґіону, то нема сумніву, що до нього зголосяться тисячі. Вістка про можливе створення Українського Леґіону викликала всюди дуже симпатичний відгук.

При кінці пише нам дописувач про виїзд ґубернатора Грабара до Праги, де саме мала вирішитися справа міністерства для Закарпаття та йменування кількох урядовців зпоміж місцевого елементу на провідні становища в автономній країні. (Як відомо вже з телеґрам, міністром для Закарпаття іменований д-р Парканій, дотепер високий урядовець для закарпатських справ при президії ради міністрів у Празі). Перед своїм виїздом до Праги ґубернатор Грабар видав відозву до населення. — („Діло", 9. жовтня 1938).

ЯК УКРАЇНСЬКА ВЕЛИКА ЗЕМЕЛЬНА ВЛАСНІСТЬ ПЕРЕХОДИЛА В ПОЛЬСЬКІ РУКИ

(3)

Великою ордою **впадали татари в Україну пересічно що два роки,** одначе бували роки, в яких татари невеликими загонами нападали **і по сімдесять разів.** Польські королі рік-річно платили татарам данину, яку називали „упомінками". Татари безнастанно пустошили українські землі та забирали в полон населення, а коронні війська збиралися проти татар тоді звичайно, коли вони вже втекли з добичею. Ця двозначна поведінка Польщі дала почин до зорґанізування самооборони в лицарськім козацтві. В. Лозінські у „Правем і левем" так каже про татарські напади: Годі майже зрозуміти, що правлячі верстви не мали стільки стиду, щоб не здобутися, як це вчинила сусідня Росія, на згноблення грабіжницкого ворога у самому його кублі".

Татари рік-річно грабили, палили села та міста, вбивали та брали в полон багато українського народу, а Україна, що року майже девяткована, не була всилі боронитись на два фронти. **Без татар Польща не змогла би була ніколи поневолити українського народу.** Бачимо це підчас війн Польщі проти Хмельницького.

Коли вже Польща зруйнувала українських бояр і міщан і добиралась економічно поневолити українське селянство, український нарід двигнувся під проводом Хмельницького. Війна тревала літами. Кілька разів **розгромив Хмельницький поляків, хоч на польській службі були численні наемні війська, м. і. німці.** Хмельницький старався перемовити німців, щоби перейшли до нього, та командант німецького відділу відповів, що не може зірвати з Польщею, поки не минув реченець заключеної умови. Коли лише поляки знайшлись у скрутнім положенні, за кожним разом предкладали угоду, а Хмельницький у найліпшій вірі її приймав. Вкінці в битві під Берестечком удалося полякам поконати українців через зраду татар і тоді повбивали поляки всіх, кого лише допали. Коли Хмельницький побачив, що не може боронитися на два боки, прилучив Україну до московського царства. Таким то „пшедмужем" христіянтсва була Польща...

Галицьке князівство, доки не попало під владу Польщі, було справжньою охороною христіянства і для решти Европи від татарських нападів. Навіть польський історик Нарушевич признає цю заслугу (том 5., стор. 51), коли пише про смерть останніх галицьких князів: „Поки вони жили, охороняли держави, бо не допускали татар продиратися до Польщі".

Широке й самовільне життя польської шляхти сподобалося і частині здеправованої української шляхти і вона радо приставала до грабіжників. Значна і ліпша частина нашого боярства та шляхти ще цілі століття осталася вірна свому народові. Та цю частину в Польщі, державі самоволі, будьто вбивали, будьто зрівнювали із селяством і повернули у підданство (панщину). Українські роди, які осталися ще при своїх маєтках до 17-го століття, затрівожені безупинним вивласнюванням у користь королівщини та польської шляхти, **щоби рятувати своє майно, стали також вирікатися свого народу та приставати до польської шляхти.** Так забезпечились бодай перед самоволею королів. **У першій половині 17-го століття польщаться останні ще українські князівські роди: Чарторийських, Санґушків, Вишневицьких, Ружинських, Воронецьких, Четвертинських, Пузинів, Любецьких, а за їх прикладом пішло багато і нижчої української шляхти.** Решту **дрібної української шляхти вивласнили поляки після воєн Хмельницького нібито за спряння козацькому рухові.**

Коли **польська шляхта** зайняла украєвькі землі, стала **приймати східню ношу та домашню обстанову,** яку застала в Україні. Убори, килими, макати, зброя, столова застава доходили у багатих до сто тисяч злотих, а навіть більше. Держали на своїх дворах наємні війська наче удільні князі, а польські князі стараються вже здобути їх ласку.

Багатства, на яких присохла кров і піт українського народу, не принесли щастя. Разом із ними залягла і корінну Польщу анархія та крайня деморалізація. Може не так дуже, як в українських землях, одначе не велика мусіла бути ріжниця, коли Степан Баторій, як обняв володіння, в універсалі до шляхти всього королівства так відзивається: „Зіпсуття нищить усі обичаї, а на їх місце прийшли жахливі злочини, вбивства чоловіків, грабіжі, вбивства, убивання зрушниць, розпуста, кривоприсяга, розкішне марнотравство та багато інших осоружних злочинів" („Зьрудла дзєйове, Стефан Батори под Ґданьскем, т. XIII).

Із добрих часів українського народу призбирались по церквах і монастирях величезні багатства, дорогоцінні метали та твори мистецтва — ті **найперше поляки розграбили.** Не пощадили теж українськими князями багато вивінуваних єпископських фундацій, монастирів і парохій. Даровизни єпископств і василіянських монастирів, що їх записали українські князі Володимир Великий і Лев, виносили в самій Галичині яких 200 сіл і міст,*) які розграблено в користь королівщини, будьто в користь приватної власности польської шляхти. Перегінські добра, дотацію князя Любарта для галицької митрополії, наїздить і збройною силою займає поляк Яблоновскі, вдруге наїздить і займає ті добра Конецпольскі.

Коли Яблоновскі напав на Перегінсько, завідателем тамошних дібр був Суловський із рамени українських вельмож Балаґанів. Почалась облога замку. Про облогу довідався Балабан, ротмістр гузарської хоругви, прийшов обложеним у поміч і прогнав Яблоновского. Скріпив окопи та залогу замку і був певний, що після такої научки Яблоновскі не нападатиме вже на Перегінсько. Та ледви Балабан відїхав, Яблоновскі із 400 добре озброєними зваричами й опришками та з гарматами рушив на Перегінсько і здобув замок. Залогу повбивав, майно, яке було в замку, вартости 60,000 зл., ограбив, а тіла вбитих казав викинути на пасовище за замком і берегти так довго, доки пси та хижі звірі і птахи не порозтягали трупів.

На внесений спротив проти грабіжу Перегінська король визначив окрему комісію, щоб розслідила справу. Галицька митрополія предложила на потвердження своїх прав до Перегінська привілеї, надані королем Казимиром, Жигмонтом І. і Жигмонтом Августом.

*) Грамота даровизни з 1292. року в перемиськім архіві, затверджена королем Жигмонтом в 1548. році. Князь Лев подарував самбірському єпископству такі добра: Бабина, Страшевичі, Созань, Смольниця, Стрілки, Тисовичі, Плоске, Лінина, Потік, Волошинова, Воля Коблянська Завадка, Лужок Горішній. З тих усіх місцевостей належать тепер Страшевичі до українського перемиського єпископства.

(Кінець буде).

НА СТАРІСТЬ, ЧИ ЗАМОЛОДУ?

(Турецьке оповідання).

(3)

Ступив у воду. Вона сягала йому до пояса, а помалу підносилася аж до плечей. Гасан бей вважав, щоби його не схопила струя. Та тут почув за собою жалісний плач. То плакав Коркуд, що лишився був по тому боці. Гасан бей обернувся та побачив, що великий ведмідь схопив дитину й побіг із нею в ліс. Батько чимскорше хотів добігти до лісу. При цьому зашпотався на камінь, захитався, впав, а Торґуда схопила вода. Хоч як батько старався доплисти до дитини, то це йому не вдалося.

Вкінці передістався на другий бік сам один, спер голову на руки та роздумував. За одну хвилину втратив обоє дітей, які щойно мав на руках. Усеж таки він не втратив відваги й не плакав, лише сказав: „Нема іншої ради, лише піддатися нещастю, яке на нас зсилає Господь" і пішов далі дорогою, що вела до Персії, а якої ввійшов був уже половину.

Як прийшов до Персії, спитався про посла й казав усюди шукати його. Ніхто не знав його. Казали, що він вибрався вже до Індій. Десять літ мандрував по Персії та ніде не натрапив на жінчин слід. Вкінці зайшов у столицю та став її там шукати.

Раз переходив попри якесь зібрання. Там сперечалися вчителі та вчені. Гасан бей слухав і вважав. На приказ шаха мали написати у противенстві до перської книги лицарів туранську лицарську книгу.*) Мудрці сперечалися між собою. Кожен говорив: „Ти того не можеш написати, я зроблю це". Гасан бей обізвався зараз: „Брати, я також умію писати. Коли хочете, я напишу".

Вчені й поети всі вважали Гасана бея за божевільного. Вони сміялися та говорили: „Чоловіче, ти турчин і не вмієш нічого більше, лише їхати на коні й орудувати мечем. Іди до своєї роботи".

Гасан бей відповів: „Я турчин, та я вмію таксамо орудувати пером, як і шаблею. Попробуйте. Я буду писати. Коли воно вам не сподобається, подріть, викиньте, а мене проженіть".

Вчені, князі й учителі дали цьому дивному туркові папір і перо, щоби з нього посміятися. Гасан бей сів і, не думаючи довго, написав першу пісню туранської книги лицарів. Усі, що прочитали це, здивувалися.

Перси дали цей вірш зараз же шахові, начеб самі його написали. Шах був дуже гарний, старий чоловік. Він дуже добре розумівся на таланті та здібностях своїх поетів. Він сказав: „У нашій країні нема такого, що написав би таку поезію. Вишукайте того, що написав це та приведіть його до мене".

Тому перси не могли затаїти правди та сказали, що то Гасан бей. Шах у нагороду за його талант іменував Гасана бея своїм надвірним поетом і сказав йому написати туранського Шахнамеґа.

Гасан бей не знав тепер біди, та він не думав про багатство й маєтки. Він не міг забути своєї любої жінки Улюдж Беґум і Торґуда та Коркуда. Жив у шаховій палаті наче в тюрмі, в розпуці та пригнобленні.

Ведмідь, що був схопив Коркуда, не пожер добичі й не вбив. Затаскав його до своєї печери й годував. В літі вдалося хлопчикові втекти в село. Там зайшов на хутір одного бея. Торґуд, якого схопила була вода, не втопився. Струя занесла хлопчину на млинське колесо. Як колесо стануло, прибіг мельник і взяв дитину за сина, що її принесла йому вода.

Літо й зима минули. За десять літ діти підросли і ще гарніші стали. Певно тому, що були близнюками, пригадали собі оба рівночасно, що колись мали неньку, що її схопив перський посол і що батько, щоби шукати того посла, вибрався до Персії. Раз вибралися вони оба до Персії та стрінулися. Привиталися й один одного спитався:

— Чи ти турчин, брате?

— Так, я турчин.

— То ми собі земляки.

— Певно.

— Ти де йдеш?

— До Персії.

— Я також.

— То можемо йти разом і бути собі товаришами подорожи.

— Дуже добре.

І вони мандрували долинами та верхами тай нарешті прийшли до перської столиці. Ті молоді мандрівники були такі гарні, що навіть замок довідався про їх красу, а шах покликав їх до себе.

Це, що оба були турками й земляками, так привязало їх одного до одного, що хоч не знали, що були дітьми одних батьків, ніколи не розлучалися. Їздили разом на конях, училися разом задач і разом робили вправи.

Так минув рік. Обом любимцям шаха було по сімнацять літ. Тепер їх відвага, їх зручність у їзді верхом, орудування зброєю та луком були таксамо славні, як їх краса. Раз один посол, що вибирався на Захід, зажадав двох лицарів, щоби пильнували палати. Шах хотів зробити приємність свому старому послові та дав йому обох тих лицарів, яких найбільше цінив. Посол узяв цих подібних до себе лицарів, що їх подарував йому шах, забрав їх до палати та дав їм ключі від гарему. Сам же сів на коня та відїхав на нове становище.

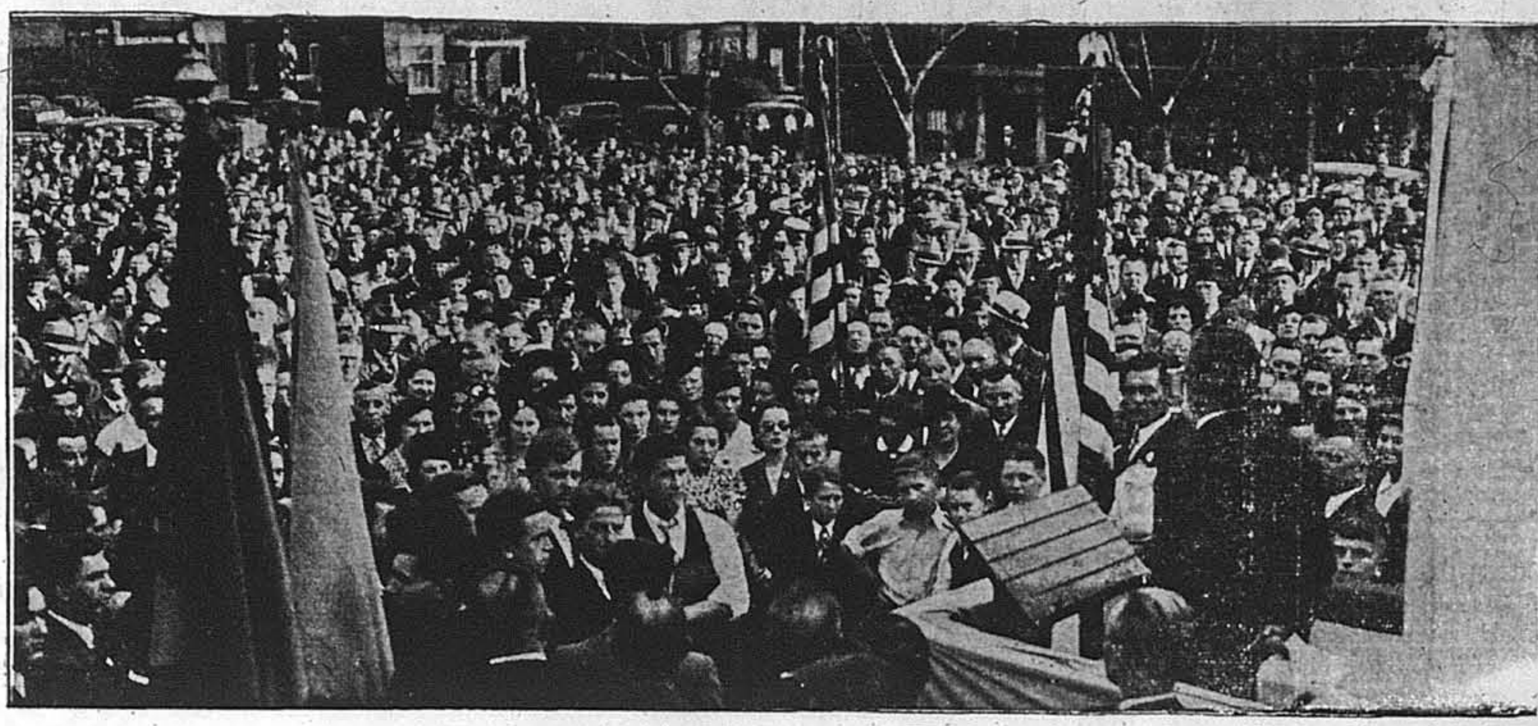
Торґуд і Коркуд уже три місяці жили як сторожі палати перського посла. Прийшло літо, ночі були коротші, соловейки стали співати. Перед дверми гарему була кімнатка із прикрасами з перлової маси. Оба сідали там до місячного сяйва, гляділи в срібну воду, що добувалася з фонтани по протилежному боці, та балакали собі про це й те. Саме над тим місцем був закратований бальков.

Знову зійшов місяць, розігнавши хмари й усе облив синявим світлом. Торґуд і Коркуд стояли задумані серед запаху цвітів.

(Кінець буде).

*) Туран — казкова первісна батьківщина всіх турецьких племен.

ВЕЛИКЕ УКРАЇНСЬКЕ ПРОТЕСТАЦІЙНЕ ВІЧЕ В ШІКАҐО

Courtesy Chicago Daily Times

Заходом українських орґанізацій Шікаґа й околиці відбулося тут у неділю, 16. жовтня ц. р., велике протестаційне віче проти польської політики на українських землях. На тім вічу принято ось-такі резолюції:

Ми, українці міста Шікаґо і околиць біз ріжниці наших політичних і релігійних переконань, зібравшись на протестаційнім вічу дня 16. жовтня 1938 року, на площі св. о. Николая в Шікаґо, заявляємо:

1. Польща загарбала понад 7 міліонів українців, котрі замешкують території українського населення східньої Галичини, Волині, Холмщини, Полісся й Підляшшя, і збройною силою Польща позбавила цей наш нарід власної державности, яку він мав у роках 1918—1920.

2. Польща через міжнародні меншестеві зобовязання і через польську конституцію мала забезпечити українцям повні політичні, соціяльні і релігійні права та привілеї.

3. Але польський уряд до цього часу вперто і навмисне не додержав згаданих міжнародніх меншестевих зобовязань, відмовив українському населенню прав і привілеїв і ввесь час окупації страшенно переслід,; українців.

4. Зокрема тепер польська адміністраційна влада вживає жорстокого терору проти укрїнської православної церкви, а саме:

а) На українській території польська влада насильно змушує українських селян православної віри переходити на римо-католицизм, загрожуючи їм конфіскатою їх приватного майна та вигнанням з їх власних сіл, якщо вони відмовляться це зробити;

б) Понад 130 православних церков і каплиць українського народу зруйновано з наказу польської влади в днях від 1-го червня до 16-го липня 1938 р.;

в) Польська влада за девятнацять літ окупації української території насильно забрала від українців 121 православних церков і перемінила їх на польські костели;

г) Велике число православних церков під польською окупацією розпорядком польської адміністрації неправно зачинено й тисячі українців православної віри залишились позбавлені своїх домів молитви;

ґ) Польське духовенство, при помочі державної поліції й війська, сконфіскувало велике число православних цвинтарів і церковних будівель та перемінило їх на римо-католицькі цвинтарі й костели;

д) В численних випадках православним священикам заборонено уділяти церковної помочи та взагалі сповняти їх душпастирські обовязки, а тих священиків, що пробують послужити їх церковним громадам, польська влада виганяє з їх місцевостей або увязнює або карає гривною від 200 до 1,200 злотих;

е) Українським священикам заборонено проповідувати Слово Боже рідною мовою;

є) Коли собор епископів православної церкви в Польщі на чолі з митрополитом Діонисієм випустив Пастирське Посланіє дня 16. липня 1938 року, в обороні переслідуваних православних християн, польська влада сконфіскувала це посланіє духовенства, як також ті часописи, де воно було надруковане;

ж) Коли голова української греко-каталицької церкви, митрополит Андрей Шептицький, також видав Пастирський Лист дня 20-го липня 1938 року в обороні переслідуваного польською владою православного населення, польська влада також сконфіскувала і цей Пастирський Лист та всі часописи, де він був надрукований.

Маючи на увазі все вище зазначене, ми заявляємо усьому культурному світові, що Польська Річпосполита жорстоким переслідуванням віри українського народу силкується провокаційно посіяти між українським народом безбожництво та кинути його в обійми большевизму.

А тому ми **протестуємо** проти тих насильств польської влди і **домагаємося:**

а) Польська влада має негайно припинити релігійне переслідування православного населення в Польщі та негайно повернути цьому населенню насильно відібрані церкви і все церковне майно;

б) Польська влада має негайно відбудувати зруйновані православні церкви на державний кошт та передати їх законним власникам — православним громадам і

в) там, де влада Польщі не захоче сама відреставрувати зруйнованих чи заграблених православних церков, має дати православним громадам грошеві відшкодуванння в дійсній вартості відібраного або знищеного майна.

Ми **заявляємо** цілому культурному світові що:

1. повстала по світовій війні польська держава, шляхом брехні і брутального підступства заґарбала поверх 12 міліонів національних меншин (що складає поверх одну третину населення теперішньої Польщі) і між тими національними меншинами поверх 7 міліонів укранїнців, що ось уже двацятий рік терплять страшний соціяльно-економічний гнет зо сторони польської влади, а саме:

а) українське робітництво не може дістати праці, бо таку працю насамперед дають полякам;

б) польська влада не приймає на державну службу осіб українського та інших національних меншин походження;

в) польська влада не дозволяє на свобідний розвій українських кооперативних інституцій (банків, крамниць, молочарень і т. ін.), а до тих, що існують вживає ріжні адміністраційні утиски, щоб вони упали;

г) польська влада не дає жадних фінансових засобів на українські школи, не дозволяє будувати українських шкіл навіть за добровільні жертви українського народу і українські діти тепер позбавлені права, заґарантованого міжнародніми меншестевими договорами, учитися їх рідною мовою;

ґ) польська влада розвязала українські спортові орґанізації, а Українську Спортову Площу у Львові („Український Город'') польська влада насильно вивласнила;

д) в області аґрарної політики польська влада робить страшну кривду українському населенню, як і іншим національним меншинам. Польський уряд кольонізує чисто українські округи польськими поселенцями і не лише забороняє українцям купувати землю від польських дідичів, але навіть забороняє самим українцям продавати свою власну землю комунебудь, за винятком польських кольоністів. Наслідком цього громадяни Злуч. Держав, будучи власниками землі в Польщі, не можуть продати або переписати свого майна на українську родину.

Маючи на увазі все вище зазначене, ми рішуче **протестуємо** проти соціяльного гнету українського населення в Польщі і **домагаємося** від Польщі:

а) пошанування національного почуття українського народу на теренах Польщі та негайного задоволення всіх його культурних потреб;

б) домагаємося рівноправної і справедливої соціяльної політики відносно українського народу в Польській Річипосполитій, особлово в сфері земельних відносин.

Нарешті ми **заявляємо** цілому світові:

а) український нарід у Польщі вже коло 20 літ перебуває в рабстві. Всі державні служби на українській території обсаджують лише поляками. Український нарід не має права свобідно вибрати своїх репрезентантів ні до орґанів місцевого самоурядування, ні до законодатних орґанів держави (сойм і сенат). Долю українського народу скрізь вирішують польські шовіністи й бюрократи;

б) Рада Амбасадорів, що по світовій війні насильно прилучила західні українські землі до Польщі, зобовязала Польщу дати українському народові широку самоуправу в формі національно-територіяльної автономії. Цього права український нарід і досі не одержав під Польщею.

А тому ми рішуче **протестуємо** проти того політичного гнету над українським населенням у Польщі і **домагаємося:**

Повернення українському народові власної державности, заграбленої поляками силою зброї в 1919 році. На основі самовизначення народів український нарід під Польщею має виявити повну свою волю шляхом плебісциту, заґарантованого тими державами, що віддали ту частину українців під польську окупацію.

Рівночасно **вимагаємо** повного права національно-політичного самовизначення для поверх 35 міліонів наших братів-українців, що стогнуть у страшній неволі під жорстокими окупаціями большевицької Росії та в Румунії, а зокрема в Закарпатській Україні.

Стоячи на становищі, що лише воля українського населення має рішати про правно-державні відносини на всіх українських землях, ми домагаємося для 45-міліонового українського народу в Европі повного права на своє незалежне державне життя.

З ДНЯ

ПАЦИФІЗМ І ЙОГО НАСЛІДКИ.

Дехто думає, що коли ми будемо вперто говорити про „мир на землі", будемо виступати проти війни, проти духових і матеріяльних зброєнь, будемо лаяти на всі заставки фашистів і поборювати в собі всякого бойового духа, то вже від того самого говорення настане „мир на землі", зникнуть війни, пропадуть мілітаристи.

Та договір у Мінхені аж надто кожного переконав, що такими миролюбними думками можна щонайвище затруїти свій власний нарід і зробити його нездатним до боротьби, але не можна затруїти ворога. В Мінхені показалося, що власне ті краї, що то в себе проповідували пацифізм, лаяли війну й бойового духа, соромно уступили перед тими краями, що за той час плекали в себе бойового духа і приготовляли націю до війни.

ВІДСТУПАЮТЬ БЕЗ БОРОТЬБИ.

Отож остаточний вислід пацифізму є такий, що він не усуває конфліктів, тільки позволяє народам-завойовникам забирати все, чого вони захочуть, без війни.

Зрозуміло, що народи-пацифісти, такі як Анґлія і Франція, зазнавши в Мінхені соромної поразки, пробудились і почали себе гарячково зброїти і то не лише матеріяльно, але й духово. Бож кожному відомо, що фізична зброя без бойового духа нічого не варт. Боягузові, або такому, що не вірить у війну, дати найкращого кріса в руки, то з нього таки доброго вояка не буде. Щоб він став добрим вояком, він мусить незмірно любити свій край, мусить уважати його гідним, щоб за нього вмерти. Далі він мусить бути заправлений фізично і духово до війни, мусить бути відважний. Людина, вихована на уступчивім пацифізмі, боротись не буде, а уступить перед наїзником так, як уступили дипльомати в Мінхені. Отож пацифістичні краї по мінхенськім безкровнім розгромі побачили, що зле з ними, що своїм пацифізмом далеко не заїдуть. Вони тепер почали впроваджувати в себе такі матеріяльні і духові основи, які позволили народам-завойовникам диктувати в Мінхені свої умови.

ЗМІНА СЕРЕД ПАЦИФІСТІВ.

Що потрібно духової зміни, зрозумів нині всякий розумніший пацифіст. Не зрозуміли того лише духові кретини, які насичені до народів наїзників такою дурноватою фанатичною ненавистю, яка засліплює їх ум і вони не годні того зрозуміти.

Кілька днів тому відомий американський колюмніст і пацифіст, Гейвуд Брун, писав у „Ворлд Телеґрамі", що він провірює свій дотеперішній погляд на пацифізм. Тепер він склонний думати, що пацифізм, коли ширений не впору, приносить шкоду. В обличчі німецької небезпеки він тепер з пацифіста перемінився в мілітариста і проповідує зброєння.

ІНШІ ДОКАЗИ ДУХОВОЇ ПЕРЕМІНИ.

А ось у Ютиці, Н. Й., у половині цього місяця відбулася конференція „Ліґи виборців" і в часі тої конференції представниця Меріон Дулей виголосила доклад, у якому доказувала, що „голосування за мир", переведене минулого літа в Анґлії „Ліґою миру", фактично причинилося багато до світового конфлікту. А то тому, говорила пані Дулей, що воно переконало німців, що в Анґлії є величезне число таких осіб, які ненавидять війну і до війни не підуть. Цей знак був товчком до того, що німецький політичний і мілітарний штаб виробив пляни захоплення Чехословаччини. Ось до чого допровадила пацифістична пропаґанда в Анґлії! Не до зменшення світових конфліктів, тільки до збільшення їх.

ТЕ САМЕ В АМЕРИЦІ.

Те саме, говорила бесідниця, грозить Америці. Затроювання умів американських молодих ґенерацій пацифізмом, витворювання у них духа уступства й ненависти до збройного конфлікту — війни всеодно не усуне, тільки збільшить її можливості. Бо духово спацифікована нація викликує апетити в народів-наїзників до її захоплення. Це зачинають нині надобре розуміти навіть ті народи, що в засаді є проти війни. І тому вони впроваджують у себе того духа, що в Мінхені диктував умови миру.

Це ще не значить, що вони в себе запровадять усе інше, що запровадили фашистівські краї. Ні. Анґльо-саксонський характер не зносить диктатури і є проти здавлення всяких індивідуальних пруяв. Диктатура не тільки що не скріпилаб внутрішньо анґльо-саксонського народу, але ще більше ослабилаб його. На це анґльо-саксонці не підуть. Та бойовий дух це не є виключна прикмета фашистівських устроїв. Бойовий дух діяв на світі вже тоді, коли про фашизм нікому й не снилось.

Бойового духа потребують усі ті народи, що хочуть вдержатися на поверхні історії. А ще більше його потребують ті, що попали під колеса історії.

Український нарід є нині під колесами історії. А проте є в нас нині багато таких людей, які хотілиб держати наш нарід далі в чаді пацифізму. Їх огортає скажена лють, коли нашому народові виростають пазурі й зуби.

ПЛЯН ПІДГОТОВИ ТАНЦІВ ДЛЯ ВИСТУПУ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

На підставі порозуміння з головним учителем танців, гр. Андрієм Кістем, прохаємо отсим усіх українських танцюристів із околиці Ню Йорку, щоби писемно зголосилися поодиноко, або гуртами на адресу Українсько-Американського Виставового Товариства. Із танцюристів, що покінчили школи українського танцю в минувшині, створиться окрему ґрупу, яка крім самого виступу на виставі стане до помочи головному вчителеві, гр. Кістеві, при його підготові молодшого доросту.

Крім цього отсим іде прохання до громадян, що відповідають за орґанізоване життя втаких громадах: Ню Йорк, Бруклин Норт, Буклин Савт, Йонкерс, Джерзі Сити, Нюарк, Пасейк, Елизабет, Бейон, Перт Ембой — отже цих відповідальних провідників громад прохаємо поробити всякі приготування для науки молодого доросту українських танців. Прохаємо написати до Українсько-Американського Виставового Товариства, в який день має прибути гр. Кість, щоб розпочати першу лекцію українського танку.

Колиб до танкового виступу хотіли причинитись і громади з подальших околиць, із стейту Конетикот, Ню Джерзі та Пенсилвенія, прохаємо дати знати, коли має приїхати учитель до їх громади.

Наука танців буде вимагати дуже малих коштів, отже їх не треба боятися. Йде найбільше про готовість послужити народній справі, а при цьому заохотити дітей українського роду до вшанування народньої ноші, мистецтва та традиції.

Ню Йорк, 18-го жовтня 1938.

Уряд Українсько-Американського Виставового Товариства.

Адреса:

UKRAINIAN AMERICAN EXPOSITION ASS'N
P.O. Box 1014, Church St. Annex,
NEW YORK, N. Y.

Зрозуміла.

— Пані читали, що в Києві знайшли черепки з посудин зперед двох тисяч літ?!

— Бачите, ті служниці все були однакові.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Комітет для вибору Дюія губернатором стейту.

Минулого тижня зорганізувався тут український безпартійний комітет для вибору Томаса Е. Дюія, відомого державного прокуратора повіту Ню Йорк та номіната Републиканської Партії, губернатором стейту Ню Йорк.

Комітет уконституувався так: предсідником вибраний Омелян Ревюк, заступниками предсідника Дмитро Галичин і д-р Андрій Борак, секретарями адв. Алберт Г. Дячук і пані Марія Анна Герман. До виконного комітету ввійшли: д-р Юрій Андрейко, Евген Ляхович, пані Марія Возняк, Андрій Дубас, Микола Близнак і пані Анна Дячук.

Виконний комітет уповноважено кооптувати представників місцевих комітетів з інших місцевостей у стейті, як такі зголоситься.

Комітет відкрив постійну канцелярію в бюрі стейтового комітету для вибору Дюія: 11 Іст 44 вулиця в Ню Йорку.

ВІЛМІНҐТОН, ДЕЛ.

Посвячення новозбудованої церкви.

День 18-го вересня 1938-го року позістане надовго в памяті вілмінґтонської та околичних громад. Того дня відбулося торжественне посвячення новозбудованої української православної церкви св. Петра і Павла у Вілмінґтоні. Вже в годині 7:30 рано зачали зїзджатися люди з околичних громад. Можна було побачити знайомі обличчя з Честеру, Алентавну, Філядельфії, Фініксвілу, Котсвілу, Кемдену, Картерету, Балтімору, Ню Йорку й інших громад. В 9-тій рано всі вірні прийшли процесійним походом з прапорами коло хати місцевого пароха, о. Івана Палія. Кир Богдан, епископ української православної церкви, уділив вірним благословення. Вірні з священством при звуках пісень і дзвонів впровадили свого владику через триюмфальну браму на подвіря церкви. В дверях церкви повитав владику предсідник п. Петро Сас старим звичаєм хлібом і сіллю, а в церкві повитав владику місцевий парох о. Іван Палій. Місцевий хор під управою молодого диригента Павла Гринишина співав „Іспола ети деспота" та „Буди імя господнє". В часі, коли владика входив до церкви, співав хор. Опісля почалося посвячення нових епископських риз, вишиваних в українському стилі, посвячення новозбудованої церкви та престолу.

Архиерейську Службу Божу відправив еп. Богдан в асисті отців: М. Підгорецького, Івана Палія, Йосифа Филими, Іляріона Врублевського та богослова Івана Білинського.

В 1-шій годині вийшла з церкви процесія й уформувалася на подвіря. Згодом прибув посадник міста, п. Волтер В. Бейкен, та інші представники міста і стейту. В супроводі молитов і пісень посвячено камінь та підписано історичний документ, який вмуровано. Опісля еп. Богран при помочі посадника міста, п. В. В. Бейкена, вложили камінь на призначене місце та відповідно до традиційного звичаю замурували цементом. По черзі робили це саме представники всіх приявних громад. У часі цеї церемонії кружляв над церковою літак, кермований умілою рукою українського летуна, п. Стефана Ковалика.

В годині 2-гій був спільний бенкет у салі Народнього Дому. Тостмайстром був п. Іван Кучабський. Перший забрав голос посадник міста п. Бейкен, який коротко розказав про велике значення цього торжества. Другим бесідником був парох місцевої шведської церкви, о. Бел. У своїй промові він покликався на історичну приязнь шведів і українців. З черги о. М. Підгорецький висловив подяку представникам міста та всіх громад за участь у таким величнім торжестві. В годині 3-тій відбувся концерт. Вступне слово виголосив місцевий парох, о. Іван Палій. Передавши привіт усім зібраним, зясував значення цієї хвилини в житті українців Вілмінґтону.

Місцевий хор під проводом Павла Гринишина і хор з Алентавну, Па., під проводом п. Івана Зазворського виконали низку українських пісень. Танцюристи під проводом п. Івана Шведи визначалися знаменито зо своїх завдань; родина Грицьких з Котсвіл, Па., виконала сольові симфонічні твори; Ольга Косовська відіграла гарне фортепіянове сольо; п. Михайло Марцінишин виголосив гарну подяку зібраним гостям за численну участь. Василь Заячківський і Стефанія Гринишин, маленькі школярі, деклямували гарні вірші в честь владики і вручили йому памятковий дар від вілмінґтонської православної громади. Орхестра п. М. Єдинака з Честер, Па., збагатила програму концерту гарно виконаними точками, а п. Іван Гринишин також в артистичний спосіб вивязався із свого завдання. Найважнішою подією була святочна промова еп. Богдана. Високодостойний гість заявив, що ми мусимо плекати рівнобіжно два великі культи: Бога і держави. Увесь нарід, а в першій мірі священики повинні ставати до праці, за яку впали: Басарабова, Головінський, Білас, Данилишин, полковник Коновалець; до праці, якої вислідом має бути незалежна вільна суверенна українська держава. Приявні з захопленням слухали тих слів.

Ціле торжество випало надзвичайно гарно і видно було, що спеціяльний комітет доложив до того багато труду.

Присутній.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

У Кемпбелі, Огайо, помер у четвер, 20. жовтня, по довшій недузі член Товариства Сокіл, відділу 218. У. Н. Союзу,

ДМИТРО СТЕЦКІВ.

Походив зо села Заднишкова, повіт Скалат, де він родився 1884 року.

До У. Н. Союзу вступив у 1924. році й був активним членом Товариства і діяльним громадянином. Був два роки касієром Товариства і один рік секретарем. Тому два роки кемпбельська громада вибрала його на уряд предсідника У. Н. Дому, котрий він сповняв до смерти. Був членом Товариства „Просвіти" у Львові і багато причинився датками на старий край. Щиро помагав інвалідам. Коли чувся близько смерти, записав часть своїх ощадностей на Товариство „Просвіта", Рідна Школа і на інвалідів у Львові, чим дав доказ, як любить все українське.

Нехай чужа, а не рідна, земля буде Йому пером!

Мих. Ткачишин, секр.

НОВА КАВАЛЕРІЯ.

Так виглядає нині „кавалерія" Вуйка Сема. Це повзи 7. полку кавалерії, що недавно перейшла на механічні „коні".

ЙОНҐСТАВН, О.

Привитання полковника Сушка.

Дня 30. вересня ц. р. завитав до нашої греко-кат. громади дорогий нам гість з краю, полковник Роман Сушко. Вечором зійшлися до церковної салі передівсім члени 37 і 13 відділу ОДВУ, а попри них багато інших гостей і симпатиків та цікавих людей, що хотіли послухати чогось нового й потішливого в таку грізну хвилину.

Достойного гостя представив зібраним і привитав сердечними словами предсідник 37. відділу, Іван Доровський, і попросив його до слова. Бурею оплесків привитали зібрані дорогого бесідника. Полковник зложив усім привіт від рідної землі і подяку за всі жертви, які наша громада висилала на визвольну боротьбу. Потім представив коротко і ясно політичні обставини в Европі і на українських землях та змалював ясно, які є вигляди на сповнення наших мрій і сподівань; що нам треба робити під сучасну пору, щоб ми знов не спізнилися і не остались позаду інших народів і країв. Крім того він ясно виказав, як завзято працює Організація Українських Націоналістів, не звертаючи уваги на напади з боку своїх і чужих осіб. Та праця не устане, поки наш народ не здобуде волі. Предсідник Даровський подякував п. Сушкові за милі і важні слова та покликав до слова нашого пароха, який також, навязуючи свої слова до сучасних подій і висказів про Україну державних мужів, підніс усіх приявних на дусі і загрів до праці та витревалости над збудуванням своєї самостійної держави.

По скінченні своєї промови п. Даровський попросив приявних про збірку, що принесла $12.30, які то гроші передано на руки п. полковника Сушка. По збірці закінчено сходини в салі, а урядники 37 і 13 відділу і знатніші громадяни гостили полковника малою вечерою, яку гарно і вміло приладили п. Розоміло-Періг, п. Анна Федаш і п. Анна Даровська. При столі йшла ще довго мила і важна товариська розмова. Пан полковник вияснював іще багато важних річей і відповідав на всі запити ясно і виразно. Кожний висказував усе, що мав на серці, і всі тішилися вже наперед, як то колись разом іще стрінуться вже на своїй вільній українській землі.

Жертвували на визвольну боротьбу по $1: І. Кривець, І. Павловський, І. Петрович, М. Нахим, І. Даровський, Катерина Юристовська, А. Кавун, Анна Федаш; Марія Юристовська 75 ц.; по 50 ц.: П. Стахура, Т. Періг, Г. Курах, М. Юристовський, С. Юристовський; по 25 ц.: М. Винник, Й. Білик, Т. Дідовський, І. Горак, П. Бирка, І. Панько, Анастасія Набережна.

Націоналіст.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ЗАСУДИЛИ СВЯЩЕНИКА НА 3 РОКИ ТЮРМИ.

Перед чортківським окружним судом на виїзній сесії в Гусятині відбулася розправа проти о. Антона Терлецького, пароха з Пробіжної. Акт обвинувачення закидав йому, що він зневажив римо-католицький обряд і поляків тим, що як катехит упоминав українські учениці Софію Матернюк і Міру Пасемків, щоб вони не ходили з полькими до костела. Суд засудив о. Терлецького на 3 роки тюрми.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

(42)

Нових вязнів запроваджено також на площу перед великого ідола. Коли Марія побачила свого батька, вона кинулась до нього і заридала: „Тату, тату. Чи ти також у таких нещасті? Я думала, що ти на волі, схований у печері". Старий Брукс тихо заплакав. Йому не жаль було себе, тільки своєї молодої доньки. І ось вона так марно згине, думав він.

„Я переховувався в печері", почав пригноблено Брукс, „але вони мене викрили. Та я думав, що ти на волі. Тарзан обіцяв мені привести тебе до мене!" „О, Тарзан!"—злосливо заговорив Джеф. „Це зрадник, шпигун! Це він приготовив лапку для нас усіх. Я остерігав перед ним, але за те на мене накинулися з критикою. А тепер усім нам кінець!"

А Кагундо тимчасом, довідавшися, що Тарзана не схоплено, лютував мов скажений. Йому найбільше йшло про Тарзана, а той утік. Він звелів прикликати до себе Бальза, і коли той зявився, Кагундо заговорив: „Ти згинеш, Бальзо, сконаєш серед страшних мук". Бальзо звісив свою голову і в дусі приготовлявся на смерть. Він знав, що не втекти йому перед Кагундом.

Помовчавши хвильку, Кагундо знов вибух: „Ні, ти зараз згинеш, безпровочно. Ти станеш першим кормом для божка дерев, бо ти найбільше його образив. Ти дав утекти тому демонові, що смів зневажити нашого божка. Тому ти зараз згинеш, а твій крик і твої муки хай будуть острахом для білих вязнів. Хай їхнім страхом потішиться наш божок дерев".